

NAB NIEUWSBRIEF

Jaargang 3 juni 2000 nr.2

IN DIT NUMMER ONDER MEER:

NAB-MVT COÖRDINEERT 2001	2
STAPPENPLAN MOET TALEN MBO	
IMPULS GEVEN	3

Talenlabels 1999 uitgereikt

INNOVATIEVE TALENPROJECTEN BEKROOND

"Zonder kennis van vreemde talen zouden wij in de Europese Unie niet zover gekomen zijn als nu". Dit stelde minister Hermans op 12 april tijdens de Nationale Startconferentie Socrates - Leonardo da Vinci, fase II. "Onderwijs speelt bij het leren van vreemde talen een fundamentele rol, maar veel vragen blijven nog onbeantwoord", zo hield hij zijn gehoor voor.

Wat is bijvoorbeeld de snelste manier om een taal te leren, wat de efficiëntste, wat de leukste? Een antwoord op die vragen kregen de deelnemers aan de conferentie later die dag toen een aantal projecten werd onderscheiden met het talenlabel, een Europese onderscheiding voor innovatieve projecten op het gebied van het vreemdetalenonderwijs.

Nab-MVT organiseerde uitreiking

Het talenlabel is een initiatief van de Europese Commissie. Scholen, instellingen of bedrijven die bijzondere initiatieven hebben ondernomen op het terrein van vreemde talenonderwijs komen ervoor in aanmerking. De Europese Commissie wil op deze manier het leren van Europese vreemde talen stimuleren. De organisatie van de uitreiking is in handen van het Nab-MVT. Het talenlabel werd dit jaar uitgereikt op 12 april tijdens de Nationale Startconferentie Socrates - Leonardo da Vinci Fase II. In de workshop 'Grote talen kleine talen', voorgezeten door Nab-MVT directeur Westhoff, werden de winnaars bekend gemaakt en de prijzen overhandigd

één van de prijzen ging naar de Wolfert van Borselen Scholengemeenschap, ze ontwikkelden een literaire musical

door de heer Lander, raadadviseur van minister Hermans. Aan de uitreiking ging een presentatie van de diverse genomineerde projecten vooraf.

Krachtige leeromgeving

Thema van de wedstrijd was dit jaar "de krachtige leeromgeving bij vreemde talenonderwijs". Een krachtige leeromgeving biedt sterke leerimpulsen door middel van onder meer interactiviteit, uitdagend en realistisch leer materiaal en een coachende docent. Vice-voorzitter van de jury, mevrouw Y. Moerman gaf aan, dat bij de beoordeling van de projecten de jury ook heeft gelet op de mate waarin de krachtige leeromgeving bijdraagt aan het behalen van de gewenste onderwijsdoelstellingen. Verder moesten de talenprojecten aan voorwaarden voldoen die zijn opgesteld door de Europese Commissie. Zo moest het project zich richten op onderwijs in minimaal twee Europese talen, het moest een voorbeeldfunctie kunnen vervullen voor andere instellingen en het moest origineel en innovatief zijn. De winnaars ontvingen een geldbedrag en een certificaat met een logo dat gebruikt kan worden op bijvoorbeeld briefpapier.

De prijswinnaars

Vijf scholen in verschillende categorieën hebben een onderscheiding gekregen. Het waren de projecten van:

- G. van der Glas, Stedelijk Lyceum Kottenpark Enschede: Deutsch als Begegnungs- und Partnersprache (categorie funderend onderwijs);
- J. van Dijke, Wolfert van Borselen SG Rotterdam; literaire musical (categorie algemeen voortgezet onderwijs 2^e fase);

vervolg op pag. 2

De hierboven beschreven uitreiking betrof de Europese Onderscheiding voor het jaar 1999. Het thema "krachtige leeromgeving" is nog steeds een belangrijk thema waarover onder meer via artikelen in Uitleg meer informatie beschikbaar komt. Daarom heeft de jury besloten het ook als thema te kiezen voor de talenwedstrijd 2000. In juli start de inschrijving.

vervolg van pag. 1

- N. van der Leek/ M. van Zandvoort, Koning Willem I College Den Bosch: Internationalisering als nieuw vak
- S. van Dijk en A. Rodenboog, Hanzehogeschool Groningen: projectgecentreerd werken en een in spelvorm opgezette tweedaagse intensieve taalcursus (categorie hoger beroepsonderwijs);
- P. Goossen (Voorburg), Vrijwilligersorganisatie Digitale School: vaklokaal Duits (categorie bedrijfsleven en overige instanties).

Daarnaast waren er dit jaar drie eervolle vermeldingen voor de projecten van:

- A. van Moolenbroek, Chr. Hogeschool De Driestar Gouda: aansluitingsproject primair en voortgezet onderwijs (categorie funderend onderwijs);
- H. Posthumus, Da Vinci College Dordrecht: Wijnproject (categorie beroepsonderwijs en volwasseneneducatie);
- Benedictus, Leeuwenborgh Opleidingen Sittard: ontwikkeling multimediale modules (categorie beroepsonderwijs en volwasseneneducatie).

EXPERTSYMPOSIUM DIDACTIEK ZWAKKERE TAALLEERDERS

Tijdens een expertsymposium is een eerste aanzet tot de ontwikkeling van een didactiek van het moderne vreemdetalenonderwijs speciaal voor zwakkere taalleerders in de opbouw van het voortgezet onderwijs gegeven. Het symposium werd geopend door mevrouw Van der Hoeven, lid van de Tweede Kamerfractie voor het CDA en voorzitter van de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs. "Vmbo-achtige leerlingen", zo is haar ervaring, "moeten het leren van vreemde talen als nuttig en aantrekkelijk gaan ervaren".

Talen te theoretisch

Het NaB-MVT verstrekte de SLO de opdracht na te gaan in hoeverre het beeld dat talen in het vmbo nogal eens worden gezien als theoretische en als puur op grammaticale kennis gerichte vakken correct en gewenst is. De opdracht mondde uit in een voorstudie, met een notitie van NaB-MVT-directeur Westhoff, waarin hij uit de theorie aanknopingspunten afleidt voor de keuze en organisatie van doeltreffende taalleeractiviteiten. Want daar gaat het om. Wat voor soort activiteiten moet je ontwikkelen om de drempel te slechten die minder cognitief ingestelde leerlingen ervaren om vreemde talen te leren en te kiezen?

Vervolgens organiseerde de SLO een expertsymposium. Mevrouw Van der Hoeven gaf tijdens dit symposium aan dat zij groot belang hecht aan aandacht voor goed talenonderwijs juist voor taalzwakkere leerlingen in met name het vmbo. Aan het expertsymposium namen zo'n 30 deelnemers deel. Dit waren docenten, vertegenwoordigers van de Vereniging van Leraren in Levende Talen, medewerkers van de SLO, vakdidactici, onderzoekers, deskundigen op het gebied van Nederlands als tweede taal, CEVO en de inspectie. Van het symposium verschijnt een boekje waarin de inleidingen en alle suggesties die zijn gedaan zijn samengebracht. Bekeken wordt in hoeverre die suggesties kunnen worden uitgewerkt in een catalogus van doeltreffende leeractiviteiten en in aanwijzingen voor docenten moderne vreemde talen hoe hiermee om te gaan.

Conclusies van het symposium

- De idee dat vreemde talen voor (i)vbo-leerlingen te moeilijk zou zijn, is gebaseerd op verouderde ideeën over taalverwervingsdidactiek. Taalonderwijs volgens de laatste inzichten biedt juist deze categorie leerlingen kansen op successen die vroeger buiten hun bereik lagen.
- Onderwijs de taal, niet over de taal. Geen grammaticale gymnastiek maar oefenen met het gebruik van de taal. Hanteer daarom de vreemde taal consequent als voertaal in de vreemdetalenlessen. Maar ga er wel liberaal mee om. Bouw de mate waarin je als docent de vreemde taal in de les hanteert -en dat ook van je leerlingen verwachtgedoseerd op. Leer leerlingen in dit verband "chunks" (ongeanalyseerde taalfragmenten van meer dan één woord), bied ze gebruiksregels, ontwikkel bij hen strategieën om zaken die ze niet in de vreemde taal kunnen zeggen te parafaseren of eenvoudiger te verwoorden. Organiseer speciale trainingen voor talentdocenten die met het gebruik van de doeltaal als voertaal in de les nog geen ervaring hebben opgedaan.
- Creëer een "warme" leeromgeving. Benader leerlingen positief. Hanteer geen rood, maar een groen potlood. Succesbeleving is belangrijk. Zorg voor een eigen vaklokaal met de nodige faciliteiten (band-/videorecorder, computer).
- Bied aansprekende, vanuit de leerling gezien, realistische situaties en uitdagende inhouden en taken aan, ook naast de lesmethode, naar aanleiding waarvan leerlingen (in samenwerking met elkaar) (willen) leren handelen door middel van taal. Ontwikkel, zo nodig, voor docenten in dit verband nascholing. Cursorische nascholing sorteert doorgaans weinig effect. Ga daarom door met de ontwikkeling van recent verworven inzichten over de effectiviteit van (na)scholing en pas die toe.
- Stel leerlingen zo natuurlijk mogelijk bloot aan taalaanbod in de doeltaal, of dit nu in geschreven (lesmateriaal) of gesproken vorm is (vreemde taal als voertaal in de les, buitenlandse nieuwszenders, leerlingen in contact brengen met native speakers). Veel taalaanbod (van aan leerlingen aangepast niveau) is cruciaal voor de taalverwerving.

NAB- MVT ONDERSTEUNT VREEMDE TALEN IN HET BEROEPSONDERWIJS

Het NaB-MVT biedt ondersteuning aan de verdere ontwikkeling van de didactiek van het vreemdetalenonderwijs in het beroepsonderwijs. Dat doet het NaB onder andere via de Bestuurscommissie MVT van de BVE-raad waarvan het deel uitmaakt. Deze commissie is sinds 1998 bezig om in het kader van de Kwaliteitsimpuls Moderne Vreemde talen activiteiten te ontwikkelen die erop gericht zijn de positie en de inhoud van het talenonderwijs in het beroepsonderwijs te versterken.

Een aantal Regionale Opleidingscentra (ROC's) heeft de vernieuwing van het talenonderwijs naar vorm en inhoud rigoureuus ter hand genomen. Het Koning Willem I College in 's Hertogenbosch, het Friesland College in Leeuwarden en het Horizon College in Alkmaar hebben -elk op hun eigen wijze- talencentra ontwikkeld. Het Koning Willem I College bood tijdens een miniconferentie in mei leden van de Colleges van Bestuur van alle ROC's in Nederland de gelegenheid van deze talencentra en de strategische en didactische overwegingen die daaraan ten grondslag liggen kennis te nemen. Daarbij is niet alleen ingegaan op de kansen, maar nadrukkelijk ook stilgestaan bij de bedreigingen.

De computer en het talenonderwijs

EEN REFERENTIEKADER VOOR HET SCHATTEN VAN DE MEERWAARDE VAN ICT VOOR HET MVTO

Het NaB-MVT wil niet alleen 'deskundigen' maar ook docenten en schoolleiders een perspectief schetsen van de educatieve toepassingen van ICT in het taalverwervingsproces. De publicatie "Auto's met ovale wielen", gaat in op de vraag welke inzichten de taalverwervingstheorie de laatste jaren heeft opgeleverd en presenteert zes componenten die in het taalverwervingsproces kunnen worden onderscheiden. Vervolgens passeren de

functies van de computer en hun potentiële meerwaarde de revue en wordt de relatieve meerwaarde van de computer ten opzichte van de traditionele media getaxeerd. Aan de hand van een matrix wordt de waarde geschat van elk van de onderscheiden ondersteunende functies in het licht van de zes onderscheiden componenten in het taalverwervingsproces.

Meer dan alleen Engels

NaB-directeur Gerard Westhoff heeft op deze miniconferentie een voordracht gehouden over het belang van kennis van meer talen dan alleen Engels en over geïntegreerd talenonderwijs. Vanuit wat uit de theorie bekend is over taalverwerving pleitte hij voor realistisch taalonderwijs, dat wil zeggen onderwijs waarin sprake is van zeer veel taalaanbod en waarbij zoveel mogelijk aan de hand van opdrachten gewerkt wordt aan taken.

Leerlingen hebben dan de indruk dat ze er iets van leren waar ze later iets aan hebben. De visie van de Colleges van Bestuur van de genoemde ROC's op het vreemdetalenonderwijs - zo bleek tijdens de conferentie -, sluit hier nauw op aan: ze gaan uit van onderwijs dat levensrecht is, functioneel en attractief. Ze kunnen daarmee als voorbeeld dienen voor andere ROC's.

De talendocenten hebben binnen de voorschriften en richtlijnen zoals die tot de SVM-operatie golden uitstekend gefunctioneerd. De huidige kwalificatiestructuur met zijn eigen eisen én vrijheden stelt hen voor een nieuwe uitdaging zowel wat hun didactische als wat hun organisatorische vaardigheden betreft, zo werd geconstateerd. De suggestie in dit verband van een deelnemer om de mogelijkheden te verkennen docenten uit te wisselen tussen scholen waar concepten van vernieuwend talenonderwijs al hun intrede hebben gedaan en scholen waar dit nog niet het geval is, vond veel bijval.

Brede verspreiding

De publicatie "Auto's met ovale wielen" is bedoeld als beleidsnotitie. Ze is onder de aandacht gebracht van deskundigen van het PMICT, de expertisecentra en denkers over ICT. Voor hen kan de publicatie als uitgangspunt dienen om met elkaar van gedachten te wisselen over de educatieve toepassingen van ICT in het taalverwervingsproces. Ze kan echter ook potentiële aanvragers van projecten een perspectief schetsen, indien zij gebruik maken van de subsidieregeling die de overheid hiervoor kent. Daarom is de publicatie ook interessant voor vreemdetalendocenten en schoolleiders. Aan elke school in het secundair onderwijs (vo en mbo) zijn daarom vier exemplaren van de publicatie toegezonden.

Mocht u een of meerdere exemplaren van de publicatie willen ontvangen, dan kunt u contact opnemen met het secretariaat van het NaB-MVT, telefoon: (053) 48 40 418. U ontvangt de publicatie kosteloos.

vervolg op pag. Geen

DE VOORBEREIDING VOOR 2001, HET EUROPEES JAAR VAN DE TALEN, VORDERT

Het jaar 2001 is uitgeroepen tot het Europees Jaar van de Talen. Het kent drie doelstellingen. Ten eerste het vergroten van het bewustzijn van de rijkdom van taalkundige verscheidenheid in de EU en van de voordelen van vaardigheden in meer dan een vreemde taal. Vervolgens het bevorderen van het leren van talen en aanverwante vaardigheden gedurende het hele leven en in dit verband in het bijzonder het efficiënt en attractief vormgeven van het vreemdetalenonderwijs, didactiek. Tenslotte disseminatie; het verspreiden van informatie over het op efficiënte en attractieve manier onderwijzen en leren van talen.

Op 29 maart 2000 zijn zo'n 30 mensen met heel verschillende achtergronden bijeen geweest om met elkaar te bespreken welke activiteiten deze doelstellingen kunnen realiseren, wie die activiteiten zou kunnen uitvoeren en wie ze kan betalen.

Het NaB-MVT coördineert

Het NaB-MVT is door OCenW belast met de coördinatie van de organisatie van het Europees Jaar van de Talen in samenwerking met het Europees Platform, onder verantwoordelijkheid van een Nationaal Comité. Alle talen krijgen in beginsel aandacht in het Europese Jaar van de Talen. Het kan bijvoorbeeld gaan over Japans of Chinees of over talen die als gevolg van migratie en minderheidsvorming voor Nederland van belang zijn geworden. Het gaat om de rijkdom van talen zoals die zich in Nederland manifesteert waaronder ook Nederlands, Nederlands als vreemde taal en streektaalen.

De bijeenkomst op 29 maart heeft een scala van voorstellen voor activiteiten opgeleverd. Daarbij is onder meer gekeken naar de verwachte impact van de betreffende activiteit, de haalbaarheid en de aantrekkelijkheid, ook met het oog op de verschillende doelgroepen. De voorstellen worden in de komende tijd uitgewerkt.

De voorbereiding.....

Voorstellen voor activiteiten

Bewustzijn: organiseer een Nationale Open Dag van de Taal, waarbij scholen, taalinstellingen, volksuniversiteiten en bibliotheken betrokken worden; een taaldebat in de Balie; een Dictee Moderne Talen; een talenslag/Talenshow/Talenfestival; radiospotjes; een website; een postzegel met Europees Jaar van de talen logo; een Europese poëziewedstrijd; een Talenboot met mensen met kennis van twee moderne talen een lange tijd op één boot

Didactiek: ontwikkel een didactiek voor internationale taalstages in samenwerking met het bedrijfsleven; vervolmaak en voer het European Framework in dat kwalificaties in taalbeheersing tussen landen vergelijkbaar maakt; ontwikkel audits om van buitenaf het vreemdetalenonderwijs in een instituut of school door te lichten; verzamel en verspreid voorbeelden van goede praktijk; verken de mogelijkheden native speakers bij het onderwijs te betrekken

Disseminatie: exploiteer de mogelijkheden van virtuele congressen; van een community/netwerk voor ouders die kinderen tweetalig opvoeden; leg contacten met voor dit doel interessante televisieprogramma's, zoals Klokhuis/Onderwijs TV, met de NOT.

Bedenk een slogan

Voor het Europees Jaar van de Talen moet nog een slogan bedacht worden. Die moet aan twee voorwaarden voldoen. Uiteraard moet de slogan aansprekend zijn en hij moet makkelijk kunnen worden vertaald in het Duits, Engels, Frans en Spaans. Heeft u of hebben uw leerlingen, suggesties: laat ons die weten. Uit de inzendingen zal de slogan gekozen worden die het hele jaar 2001 gebruikt zal worden. **De bedenker van de winnende slogan ontvangt een bedrag van f 1000,00.** Ideeën voor slogans kunt u tot ... toezenden aan ...., adres .... Via internet kan ook, nl. ....

Contactpersoon van het NaB-MVT voor het Europees Jaar van de Talen is Erna Gille. Zij houdt kantoor in het IVLOS in Utrecht en is daar te bereiken onder telefoonnummer ..., email: ....

Colofon

De NaB Nieuwsbrief is een uitgave van het Nationaal Bureau Moderne Vreemde Talen, Postbus 2061, 7500 CB Enschede, telefoon: (053) 484 04 18, fax: (053) 430 76 92, e-mail: r.adolfs@slo.nl
Het NaB-MVT werd in 1996 in het leven geroepen door toenmalig staatssecretaris van OCenW Tineke Netelenbos. Het bureau werd de opvolger van het Nationaal Actieprogramma Moderne Vreemde Talen dat vier jaar eerder van start ging om het vreemdetalenonderwijs te stimuleren. Het NaB-MVT kreeg de opdracht om alle ontwikkelingen op het gebied van talenonderwijs op elkaar af te stemmen en er samenhang in aan te brengen. Bovendien voert het NaB-MVT tal van activiteiten uit voor de overheid.

Samenstelling: Dirk Tuin, NaB-MVT, Enschede
Tekst: Keijzer & Botter communicatie-adviseurs, Enschede
Vormgeving: FTP Design, Hengelo
Druk: Lulof Druktechniek, Almelo

NIEUWE VERSIE TAALPORTFOLIO

In 2001, het Europese jaar van de talen, moeten de resultaten van de experimenten met het taalportfolio worden gepresenteerd. Momenteel lopen in Nederland zeven projecten. Reacties van gebruikers leidden ertoe dat er nu al een nieuwe versie van het taalportfolio is. Een publiciteitscampagne gaat dit onder de aandacht brengen.

Registratie van taalleerervaringen

In het kader van het project Language Learning for European Citizenship van de Raad van Europa wordt onder coördinatie van het NaB-MVT in Nederland ervaring opgedaan met een taalportfolio. Dit is een instrument waarmee taalleerervaringen en de vorderingen van een taalleerder geregistreerd kunnen worden. Er kan ook in vastgelegd en gedocumenteerd worden welke ervaringen buiten het onderwijs de leerder heeft opgedaan, bijvoorbeeld in contacten met een gebruiker van de doeltaal.

Binnen het onderwijs kan het portfolio een rol spelen bij de overgang van het ene schooltype naar het andere. Daarbuiten kan dat ook omdat het portfolio gekoppeld is aan een Europees stelsel van vaardigheidniveaus.

Vroegtijdig Duits en de aansluiting Engels basisonderwijs en Engels in het voortgezet onderwijs. Dat zijn de thema's waarmee het basisonderwijs de rol van een portfolio verkent. Voor havo en vwo wordt de inbedding van het portfolio in het dossier tweede fase voor moderne vreemde talen onderzocht. Ook worden bepaalde aspecten verkend van het gebruik van een portfolio binnen het vmbo en mbo. In alle sectoren wordt speciale aandacht besteed aan het leren van nieuwe moderne talen zoals Arabisch en Turks.

Nu al nieuwe versie

Reacties van de gebruikers van het taalportfolio hebben ertoe geleid dat eerder dan beoogd een nieuwe versie van het taalportfolio voor het basisonderwijs is ontwikkeld. Er is nu naast een taalportfolio voor deze sector, een versie voor 12-plussers en 15-plussers. De wenselijkheid van een elektronische versie van het portfolio en hoe die letterlijk en figuurlijk ingevuld zou kunnen worden, wordt nu bestudeerd.

Een publiciteitscampagne die binnenkort start brengt het taalportfolio bij iedereen voor wie het betekenis kan hebben onder de aandacht. Hoe werkt het, wat zijn de kosten, wat de baten?

Interessant is verder in hoeverre het samenstellen van taalportfolio's, gegeven de verschillende schooltypen, randvoorwaarden en contexten, het leren van de samensteller beïnvloedt. En in hoeverre die taalportfolio's als product door de potentiële afnemers als waardevol worden beschouwd. Om de antwoorden op dit soort vragen te vinden voeren medewerkers van het IVLOS van de Universiteit Utrecht ook dit jaar onderzoek uit. De resultaten worden in 2001, het Europese jaar van de talen, gepresenteerd.